ПРЕГОВОРИ О СТАТУСУ ИЛИ ЗАПЛЕТ РАСПЛЕТА КОСМЕТСКОГ ЧВОРА

Формуле једностране равнотеже

„Ср-би-ја не-ма ни је-дан је-ди-ни раз-лог да се хи-сте-рич-но и бр-зо-пле-то од-рек-не те-ри-то-ри-ја. Уко-ли-ко то чи-ни на на-чин ка-кав је при-ме-рен др-жа-ва-ма уну-тар ЕУ и уко-ли-ко по-ка-же стр-пље-ње и му-дрост, ини-ци-ја-ти-ва по-ла-ко, као у не-кој по-зи-ци-о-ној ша-хов-ској пар-ти-ји, пре-ла-зи на ње-ну стра-ну. Чак и у слу-ча-ју да по-сто-ји тај-ни нај-цр-њи сце-на-рио од стра-не свет-ских моћ-ни-ка и ло-би-ста, ја-сним ста-вом и де-мо-крат-ском про-це-ду-ром, као и на-ци-о-нал-ним кон-сен-зу-сом о стра-те-шким пи-та-њи-ма, мо-же се по-сти-ћи мно-го ви-ше од еуфо-рич-ног при-ста-ја-ња на пр-ву по-ну-ђе-ну шар-га-ре-пу”

Пише: Урош Бошковић

По-ли-тич-ки раз-го-во-ри о бу-ду-ћем ста-ту-су ју-жне срп-ске по-кра-ји-не, ка-ко је и на-го-ве-шта-ва-но то-ком ове го-ди-не, на пра-гу су. Старт-не по-зи-ци-је су де-фи-ни-са-не, до-не-те су ре-зо-лу-ци-је Скуп-шти-не Ср-би-је (све сем не-за-ви-сно-сти) и ко-сов-ских Ал-ба-на-ца (ни-шта сем не-за-ви-сно-сти), до-не-та је де-кла-ра-ци-ја Ср-ба са Ко-сме-та, име-но-ван ме-ђу-на-род-ни по-сред-ник у

пре-го-во-ри-ма. Ба-зич-ни прин-цип „стан-дар-ди пре ста-ту-са”, за ко-ји су ОУН и ње-на ад-ми-ни-стра-ци-ја на КиМ го-ди-на-ма твр-ди-ли да је кључ све-га, с оче-ки-ва-ном ла-ко-ћом је зва-нич-но гур-нут у стра-ну. Иако сви ре-ле-вант-ни из-ве-шта-ји ука-зу-ју да је Ко-смет да-ле-ко од ис-пу-ња-ва-ња ма ка-квих стан-дар-да, раз-го-во-ри о ста-ту-су, уз по-сре-до-ва-ње УН, по-че-ће по свој при-ли-ци у ја-ну-а-ру. „Стан-дар-ди и ста-тус” – та-ко гла-си но-ва, то-бо-же ком-про-ми-сна фор-му-ла, лан-си-ра-на под при-ти-ском аме-рич-ке ад-ми-ни-стра-ци-је.

Сти-че се ути-сак да ни-ко ни-је за-те-чен ова-квим то-ком зби-ва-ња. Уоста-лом, це-ле ове је-се-ни оба-вља-на је ши-ро-ка при-пре-ма те-ре-на. До-бро по-зна-ти ло-би-ји, пре-ко та-ко-ђе до-бро по-зна-тих ме-ха-ни-за-ма, си-сте-мат-ски су ву-кли по-те-зе ко-ји не-сум-њи-во ци-ља-ју да осла-бе по-зи-ци-ју Ср-би-је у раз-го-во-ри-ма.

Нај-пре, го-то-во већ ру-тин-ски, по-кре-нут је но-ви ци-клус при-ча о срп-ским зло-чи-ни-ма и пр-вен-стве-ној кри-ви-ци за ра-то-ве у ру-ше-ви-на-ма дру-ге Ју-го-сла-ви-је. То је већ по-ста-ло не-ка вр-ста ар-ти-ље-риј-ске при-пре-ме за сва-ки но-ви удар на Ср-би-ју. Без-број пу-та ви-ђе-на згу-сну-та кам-па-ња, иста ли-ца ко-ја су и са-ма по-ста-ла об-лик мал-тре-ти-ра-ња Ср-би-је, исте офу-ца-не ре-че-ни-це, исте про-бле-ма-тич-не сли-ке ко-је би тре-ба-ло да шо-ки-ра-ју и уђут-ка-ју (без по-ста-вља-ња ика-квог пи-та-ња о њи-хо-вој аутен-тич-но-сти и сми-слу по-нов-ног под-гре-ва-ња).

За-тим, ин-тен-зи-ви-ра-ни су вр-ло сум-њи-ви ин-ци-ден-ти по Вој-во-ди-ни, уна-пред про-гла-ша-ва-ни као ме-ђу-на-ци-о-нал-ни, што би тре-ба-ло да илу-стру-је из-ја-ве ма-ђар-ских по-ли-тич-ких ли-де-ра, пред-во-ђе-них Не-на-дом Чан-ком, о угро-же-но-сти свих на-ци-о-нал-них ма-њи-на у Ср-би-ји. У истом па-ке-ту, го-то-во до гро-теск-но-сти је пре-ду-ван слу-чај, мо-жда и прет-ход-но на-ру-чен, „нео-на-ци-стич-ке омла-дин-ске ор-га-ни-за-ци-је ‚На-ци-о-нал-ни строј’” ко-ја ки-њи ан-ти-фа-ши-сте, пред-во-ђе-не ло-кал-ним но-во-сад-ским иде-о-ло-гом цр-но-гор-ског се-па-ра-ти-зма. („Ви-ди-мо да фа-ши-стич-ке сна-ге из да-на у дан ра-сту уну-тар Ср-би-је, по-себ-но код мла-дих”, из-ја-вио је Би-Би-Си-ју Џејмс Ла-јон, пред-став-ник Ме-ђу-на-род-не кри-зне гру-пе.) Сва-ки спор-ни гра-фит је сли-кан и ви-ше пу-та еми-то-ван у удар-ним ин-фор-ма-тив-ним еми-си-ја-ма, као и пер-фор-ман-си пре-кре-ча-ва-ња „гра-фи-та мр-жње” (и фар-ба је, из-гле-да, би-ла из исте ко-фе). Кон-стру-и-са-на је ат-мос-фе-ра не-ста-бил-но-сти у са-мој Ср-би-ји, из-ми-шља-на пси-хо-за стра-ха, еска-ла-ци-је до ко-је би мо-гло до-ћи сва-ког тре-на.

ХАШКИ ПРЕГОВАРАЧКИ СЕРВИС

Из-не-над-ни зах-тев Ха-шког три-бу-на-ла да се оп-ту-жни-ца про-тив Сло-бо-да-на Ми-ло-ше-ви-ћа за Ко-смет, прет-ход-но спо-је-на на зах-тев ту-жи-ла-штва, са-да раз-дво-ји од оп-ту-жни-це за БиХ и Хр-ват-ску – пре-ма про-це-ни свих иоле објек-тив-них по-сма-тра-ча – та-ко-ђе је део при-пре-ма за раз-го-во-ре о ста-ту-су Ко-сме-та. На-вод-но, про-це-на три-бу-на-ла је да је са-слу-ша-ва-ње све-до-ка за Ко-смет при кра-ју и да би се мо-гло бр-зо пре-ћи на из-во-ђе-ње до-ка-за, од-но-сно из-ри-ца-ње пре-су-де. До-бро оба-ве-што-ни из-во-ри твр-де да је вр-ху Ха-шког три-бу-на-ла „су-ге-ри-са-но" да пре-су-ду Ми-ло-ше-ви-ћу за Ко-смет оба-ве-зно из-рек-не нај-ка-сни-је до сеп-тем-бра 2006, ка-да ће, ка-ко се пла-ни-ра, и раз-го-во-ри о ста-ту-су КиМ ући у од-лу-чу-ју-ћу фа-зу. Ако у тој фа-зи раз-го-во-ра, под ме-ђу-на-род-ним по-сред-ни-штвом, Хаг осу-ди срп-ског рат-ног пред-сед-ни-ка за рат-не зло-чи-не, по-пут ге-но-ци-да, ет-нич-ког чи-шће-ња, де-пор-та-ци-је ста-нов-ни-штва – уз ме-дијс-ку екс-пло-а-та-ци-ју ко-ја не-ће из-о-ста-ти – ал-бан-ска стра-на до-би-ла би „мо-ћан ар-гу-мент": по-пу-сти ли се Ср-би-ма у тим раз-го-во-ри-ма, то зна-чи да се „ле-га-ли-зу-ју и на-гра-ђу-ју ре-зул-та-ти рат-них зло-чи-на". Го-то-во исто-ве-тан је циљ ци-нич-но осло-ба-ђа-ју-ћих пре-су-да за но-тор-не рат-не зло-чин-це Фат-ми-ра Љи-ма-ја и Иса-ка Му-сли-ја, бли-ске са-рад-ни-ке Ха-ши-ма Та-чи-ја у „ОВК", ко-је су иза-зва-ле ви-ше-днев-но сла-вље-нич-ко шен-лу-че-ње на КиМ и при-мо-ра-ле срп-ске стра-же да опет за-у-зму ме-ста.

За све то вре-ме, па-ра-лел-но, ра-ди-ла је и ши-ро-ка „на-уч-но-ана-ли-тич-ка ло-ги-стич-ка мре-жа", ко-ја је тре-ба-ло да ус-по-ста-ви ши-ро-ку пред-ста-ву ка-ко је срп-ска по-зи-ци-ја пот-пу-но из-гу-бље-на, ка-ко Ср-би „у сва-ком слу-ча-ју гу-бе Ко-смет али им се ну-ди мо-гућ-ност да не-што и до-би-ју за-уз-врат" ако све-му то-ме „при-ђу ра-ци-о-нал-но" и „по-ми-ре се са ре-ал-но-шћу". Сва-ко-днев-но су се са ра-зних „на-уч-них адре-са" огла-ша-ва-ли „по-зна-ти екс-пер-ти" и до-ли-ва-ли уље на ту ва-тру. Чи-ње-ни-ца да ме-ђу њи-ма пред-ња-че из-ра-зи-ти пла-ће-ни ал-бан-ски ло-би-сти – по-пут Да-ни-је-ла Сер-ве-ра, Мор-то-на Абра-мо-ви-ца или Ја-ну-ша Бу-гај-ског – не мо-же се пре-ви-де-ти. Ехо је при-хва-та-ла и умно-жа-ва-ла сред-на „ана-ли-тич-ка мре-жа" у са-мој Ср-би-ји (ди-рек-то-ри јед-но-чла-них цен-та-ра за ово и оно, „не-за-ви-сни ана-ли-ти-ча-ри", пред-став-ни-ци нај-спор-ни-јег де-ла „не-вла-ди-ног сек-то-ра"...), све док мно-ги од тих ста-во-ва, ма-ло умек-ша-ни и при-хва-тљи-ви-је ка-за-ни, ни-су до-спе-ли у увод-ни-ке не-ких озбиљ-них и до-бро-на-мер-них бе-о-град-ских не-дељ-ни-ка.

Пот-кре-пље-ње ни-је из-о-ста-ло ни са зва-нич-них ме-ста аме-рич-ке ад-ми-ни-стра-ци-је. До-вољ-но је спо-ме-ну-ти из-ја-ве за-ме-ни-ка др-жав-ног се-кре-та-ра Ни-ко-ла-са Берн-са да су „САД не-стр-пљи-ве да све на-ро-де у Бо-сни ви-де као Бо-сан-це”, те да „жи-те-љи Ко-со-ва има-ју пра-ва да ка-жу у ка-квој др-жа-ви (не) же-ле да жи-ве”. И слу-чај-но цу-ре-ње у јав-ност америчких „тринаест пи-та-ња за про-цес ко-нач-ног ста-ту-са Ко-со-ва” је исто-вр-сно и исто-род-но.

МЕТОДИ ОБЕСХРАБРИВАЊА СРБИЈЕ

Као што дре-сер у јед-ној ру-ци др-жи ше-ћер а у дру-гој бич, уџ-бе-нич-ки су оста-вља-не отво-ре-не и (по-ни-жа-ва-ју-ће) „по-зи-тив-не ал-тер-на-ти-ве” за Ср-би-ју. Ако Ср-би „смог-ну сна-ге и нај-зад ства-ри-ма при-сту-пе ра-ци-о-нал-но”, да-ће „оно што су већ из-гу-би-ли” а до-би-ће убр-за-ни при-јем у ЕУ (пре-го-во-ри о ста-би-ли-за-ци-ји и при-дру-жи-ва-њу са-мо што ни-су по-че-ли), от-пис ста-рих ду-го-ва и до-би-ја-ње ве-ли-ких тран-ши но-вих кре-ди-та. Би-ће – о, ко-ли-ко смо пу-та то слу-ша-ли – „су-штин-ски охра-бре-не зна-чај-не за-пад-не ин-ве-сти-ци-је у Ср-би-ју”.

Ако ни овог пу-та не по-го-де у ко-јој ру-ци је ше-ћер а у ко-јој бич, Ср-би ће про-ћи као што су про-ла-зи-ли и до-сад. У свр-ху иза-зи-ва-ња Па-вло-вље-вог ре-флек-са, на-бра-ја се: изо-ла-ци-ја, санк-ци-је, бе-да, си-ре-не за ва-зду-шну опа-сност ко-је се про-ла-ма-ју кроз ноћ...

Ре-ги-стро-ва-на су још два об-ли-ка обес-хра-бри-ва-ња Ср-би-је, чи-ју су-ге-сти-бил-ност не би тре-ба-ло пот-це-њи-ва-ти: „об-ра-да” зе-ма-ља и про-тек-то-ра-та у окру-же-њу, као и го-то-во ци-нич-но име-но-ва-ње „ме-ђу-на-род-ног ме-ди-ја-то-ра у раз-го-во-ри-ма”.

Од зе-ма-ља у окру-же-њу нај-дра-стич-ни-је је, са ме-ста ше-фа др-жа-ве, ре-а-го-ва-ла Сло-ве-ни-ја: по-др-жа-ла је не-за-ви-сност Ко-сме-та као „је-ди-ну ре-ал-ну оп-ци-ју”. До-ду-ше, ту не мо-же би-ти ре-чи о про-ме-ни ста-ва то-ком по-след-ње „об-ра-де”. Сло-ве-ни-ја на том по-слу отво-ре-но ра-ди још од 1981. го-ди-не, са-мо што се то-ком опе-ра-ци-је „тихог ку-по-ва-ња Ср-би-је”, од-но-сно ве-ли-ког по-врат-ка на срп-ско тр-жи-ште, би-ла так-тич-ки и ли-це-мер-но уђу-та-ла. По-што је пост-пе-то-ок-то-бар-ску по-ли-тич-ку гар-ни-ту-ру у Ср-би-ји сро-за-ла до те ме-ре да сло-ве-нач-ке хи-пер-мар-ке-те и сличне објек-те отва-ра-ју ми-ни-стар спољ-них по-сло-ва СЦГ (Сви-ла-но-вић) и пот-пред-сед-ник Вла-де Ср-би-је (Ла-бус), исто-вре-ме-но про-це-њу-ју-ћи да је вре-ме да се уме-ша у гра-беж за ко-сов-ске ре-сур-се, Сло-ве-ни-ја – оли-че-на пред-сед-ни-ком Др-нов-ше-ком – опет је ски-ну-ла ма-ску. Тра-ги-ко-мич-на је по-зи-ци-ја Ма-ке-до-ни-је, државице спектакуларно незаинтересоване за сопствени случај, ко-ја је, пре-ко пред-сед-ни-ка вла-де Буч-ков-ског, из-ја-ви-ла да „не-ма ни-шта про-тив не-за-ви-сно-сти Ко-со-ва”, али у под-тек-сту од-мах тра-жи-ла га-ран-ци-је да то не-ће зна-чи-ти ни-ка-кве доц-ни-је ал-бан-ске зах-те-ве пре-ма Ско-пљу. Ма-ђар-ска је по-сла-ла ви-со-ке функ-ци-о-не-ре на КиМ и на-ја-ви-ла отва-ра-ње свог иза-слан-ства, ваљ-да не-ке пре-те-че ам-ба-са-де, исто-вре-ме-но ак-тив-но уче-ству-ју-ћи у ве-штач-кој де-ста-би-ли-за-ци-ји ме-ђу-на-ци-о-нал-них од-но-са у Вој-во-ди-ни и тра-же-ћи „да-љу ин-тер-на-ци-о-на-ли-за-ци-ју тог пи-та-ња”. БиХ прак-тич-но има три ста-ва о овом пи-та-њу. Му-сли-ма-ни-ма је очи-то дра-га иде-ја о не-за-ви-сно-сти Ко-сме-та, али уз па-нич-но ис-кљу-чи-ва-ње ма ка-кве мо-гућ-но-сти да то по-слу-жи као мо-дел за Ре-пу-бли-ку Срп-ску.

Сми-сао та-кве „об-ра-де окру-же-ња” сви-ма је ја-сан. „Оста-ви-ти Бе-о-град уса-мље-ним у ре-ги-о-ну, у стар-ту пре-го-во-ра”, ту-ма-чи др Би-ља-на Ван-ков-ска, про-фе-сор на Фи-ло-соф-ском фа-кул-те-ту у Ско-пљу и ди-рек-тор та-мо-шњег Цен-тра за де-мо-кра-ти-ју и без-бед-ност.

У це-лој тој ту-жној „ге-о-гра-фи-ји бес-кич-ме-ња-штва и си-па-ња со-ли у ра-не”, не би тре-ба-ло пре-ви-де-ти урав-но-те-жен и ча-стан став Грч-ке, Италије, Ру-му-ни-је, Бу-гар-ске и Хр-ват-ске. За-греб се, за мно-ге нео-че-ки-ва-но, за-ло-жио да се до ре-ше-ња до-ђе кроз раз-го-во-ре и ком-про-мис, на-гла-ша-ва-ју-ћи да ствар-ног ре-ше-ња не мо-же би-ти без са-гла-сно-сти Бе-о-гра-да. Ру-му-ни-ја је об-зна-ни-ла да има и соп-стве-ни план за Ко-смет, по-ну-див-ши до-бре услу-ге, уз ја-сан став: „Ни-ко не сме да се игра олов-ком по ма-пи. Гра-ни-це мо-ра-ју би-ти не-про-мен-љи-ве.” Га-ран-то-ва-ње по-сто-је-ћих гра-ни-ца ва-жан је еле-мент и бу-гар-ског по-гле-да на ко-сов-ски рас-плет.

ЏЕЛАТ УНАПРЕЂЕН У ХИРУРГА

Име-но-ва-ње не-ка-да-шњег фин-ског пред-сед-ни-ка Мар-ти-ја Ах-ти-са-ри-ја за ме-ђу-на-род-ног по-сред-ни-ка у раз-го-во-ри-ма о ста-ту-су Ко-сме-та пред-ста-вља чин крај-њег ци-ни-зма, сра-чу-нат да исто-вре-ме-но и про-во-ци-ра и де-мо-ра-ли-ше срп-ску стра-ну. Упра-во је Ах-ти-са-ри, јед-не кри-тич-не јун-ске ве-че-ри 1999, пре-шав-ши по-длак-ти-цом пре-ко сто-ла и згр-нув-ши на под све што се на ње-му на-ла-зи-ло, по-ка-зао та-да-шњем срп-ском по-ли-тич-ком и вој-ном ру-ко-вод-ству рав-ну пло-чу пред со-бом и ре-као: „Ова-ко ће из-гле-да-ти Бе-о-град ако до ју-тра не пот-пи-ше-те.”

Мар-ти Ах-ти-са-ри је по-ча-сни пред-сед-ник Ме-ђу-на-род-не кри-зне гру-пе, упра-во оне ор-га-ни-за-ци-је ко-ја је пре три го-ди-не про-мо-ви-са-ла из-раз „услов-на не-за-ви-сност” и пре-по-ру-чи-ла то „ре-ше-ње” за Ко-со-во. Оне ор-га-ни-за-ци-је ко-ја је још про-ле-тос „пред-ви-де-ла” по-че-так раз-го-во-ра за крај ове го-ди-не, а за на-ред-ну ре-фе-рен-дум на КиМ, устав и при-зна-ва-ње су-ве-ре-ни-те-та Косова! Оне ор-га-ни-за-ци-је у чи-јем из-вр-шном ко-ми-те-ту се-де, по-ред оста-лих, Мор-тон Абра-мо-виц, са-вет-ник ко-сов-ских Ал-ба-на-ца на пре-го-во-ри-ма у Рам-бу-јеу и њи-хов по-зна-ти ва-тре-ни ло-би-ста, за-тим Џорџ Со-рош, као и Ве-сли Кларк, ге-не-рал ко-ји је ко-ман-до-вао бом-бар-до-ва-њем Ср-би-је.

То је ско-ро као да сте Хајн-ри-ха Хи-мле-ра де-ле-ги-ра-ли да ар-би-три-ра у пре-го-во-ри-ма из-ме-ђу Је-вре-ја и Па-ле-сти-на-ца.

„На-сме-ши-мо се, на-о-ру-жа-ни стр-пље-њем, и сед-ни-мо за сто.”

ПАР-ТИ-ЈА ЖИ-ВО-ТА ВО-ЈИ-СЛА-ВА КО-ШТУ-НИ-ЦЕ

Та-ква ду-га при-пре-ма те-ре-на от-кри-ва тен-ден-ци-о-зност не-ких ва-жних свет-ских цен-та-ра мо-ћи и ука-зу-је на ме-ђу-на-род-ни кон-текст у ко-јем ће де-ло-ва-ти срп-ски пре-го-ва-рач-ки тим. На уну-тра-шњем пла-ну, упр-кос ина-че бо-ле-сној по-ли-тич-кој сце-ни, ипак је ус-по-ста-вљен ми-ни-мум је-дин-ства и озбиљ-но-сти. У тој уну-тар-њој кон-со-ли-да-ци-ји, ко-ју од-сли-ка-ва и ја-сна Ре-зо-лу-ци-ја Скуп-шти-не Ср-би-је, као и фор-ми-ра-ње је-дин-стве-ног пре-го-ва-рач-ког ти-ма пред-во-ђе-ног пред-сед-ни-ком Вла-де и пред-сед-ни-ком Ре-пу-бли-ке, из-у-зет-ну уло-гу од-и-гра-ли су Во-ји-слав Ко-шту-ни-ца и Срп-ска ра-ди-кал-на стран-ка. Пред-сед-ник Вла-де и нај-ја-ча по-ли-тич-ка стран-ка у зе-мљи, уз то и опо-зи-ци-о-на, има-ли су ве-о-ма кон-струк-ти-ван при-ступ и учи-ни-ли све да до-ђе уну-тар-срп-ског до-го-во-ра. По-ка-за-ло се да је то би-ло до-вољ-но јак фак-тор ста-бил-но-сти и зби-ја-ња ре-до-ва да ни лу-та-ња и иска-ка-ња Бо-ри-са Та-ди-ћа ни-су трај-ни-је уз-др-ма-ла срп-ску стра-ну (иако вра-ћен у ко-ло-сек, про-це-њу-је се да Та-дић оста-је, уз Дра-шко-ви-ћа, нај-ри-зич-ни-ји део срп-ског ти-ма).

Ко-шту-ни-ци ве-ћи-на објек-тив-них по-сма-тра-ча, чак и они ко-ји га „ина-че не во-ле", не по-ри-чу да је ис-по-љио ве-ли-ку по-ли-тич-ку зре-лост и уме-шност, у окол-но-сти-ма ко-је су мно-го-стру-ко не-по-вољ-не. У спољ-но-по-ли-тич-ком на-сту-пу на пра-вом ме-сту и у пра-во вре-ме ис-ту-рио је нај-ја-че срп-ске ар-гу-мен-те. Уни-вер-зал-ни прин-ци-пи ме-ђу-на-род-ног пра-ва и по-рет-ка, из-ба-лан-си-ран став и спрем-ност на ра-зу-ман ком-про-мис, ре-а-ли-стич-ност, али и од-луч-ност у од-бра-ни ле-га-ли-зма, те оних по-сту-ла-та на ко-ји-ма ин-си-сти-ра-ју, код се-бе са-мих, све мо-дер-не др-жа-ве све-та – то је око-сни-ца Ко-шту-ни-чи-не плат-фор-ме, убе-дљи-во из-ло-же-не и у Са-ве-ту без-бед-но-сти УН.

Уз не-ке сво-је по-зна-те сла-бо-сти, Ко-шту-ни-ца је за аме-рич-ко-ал-бан-ски ло-би си-гур-но нај-не-по-вољ-ни-је ре-ше-ње на че-лу срп-ских пре-го-ва-ра-ча, баш као што би Ми-ло-ше-вић, као и ра-ни-је, био фо-то-ро-бот иде-ал-ног ре-ше-ња. Ко-шту-ни-ца је сми-рен, по-шту-је про-це-ду-ру, ни-ко-ме се не на-ме-шта на во-леј ни-ти бо-де прст у око, те-шко га је ис-про-во-ци-ра-ти и из-ба-ци-ти из так-та. Не-зго-дан играч. Ни-је вла-сто-љу-бив на на-чин ко-ји ко-ји би се мо-гао упо-тре-би-ти про-тив Ср-би-је. Ни-је по-ли-ти-чар ко-јем би у де-ли-кат-ној фа-зи пре-го-во-ра не-ко мо-гао по-ну-ди-ти лич-ни *дил*
про-тив оп-штег на-ци-о-нал-ног и др-жав-ног ин-те-ре-са. Ни-је га ла-ко чак ни ста-ви-ти под крај-њи при-ти-сак, по-го-то-ву не на не-ки ба-ха-ти хол-бру-ков-ски на-чин. Ако је „аме-рич-ки ком-пју-тер" за Ми-ло-ше-ви-ћа сво-је-вре-ме-но из-ба-цио да му је нај-ве-ћа

сла-бост
власт
, и да га у пре-лом-ном тре-ну ту тре-ба га-ђа-ти, би-ло по-ну-дом, би-ло прет-њом, он-да ће та спра-ва са Ко-шту-ни-цом са-да има-ти ве-ли-ких про-бле-ма (уоста-лом, ста-ри су по-зна-ни-ци, још с по-чет-ка 2000. го-ди-не). Исти тај „ком-пју-тер" ве-ли да Во-ји-слав Ко-шту-ни-ца „си-гур-но не-ће пот-пи-са-ти ни-шта што је дра-стич-но про-тив срп-ских ин-те-ре-са". Раз-ра-ђи-ва-но је не-ко-ли-ко сце-на-ри-ја по ко-ји-ма Ко-шту-ни-ца, при-мо-ра-ван да учи-ни не-до-пу-сти-во, од-би-ја то, на-пу-шта пре-го-во-ре, обра-ћа се на-ци-ји (или Скуп-шти-ни) от-кри-ва-ју-ћи са-др-жај ул-ти-ма-ту-ма и тра-жи из-ја-шње-ње. Та мо-гућ-ност исто-вре-ме-но уз-не-ми-ра-ва и нер-ви-ра аме-рич-ке „ме-ди-ја-то-ре", па су у ви-ше на-вра-та по-ку-ша-ли уна-пред да је ис-кљу-че као то-бо-же „нео-збиљ-ну за по-ли-ти-ча-ра тог ран-га": „По-ли-ти-ча-ри не сме-ју да бе-же од од-го-вор-но-сти, и да се, он-да кад тре-ба да до-не-су те-шку од-лу-ку, кри-ју иза на-ро-да, Скуп-шти-не или не-ког трећег ко-лек-ти-ва."

ЛАЗАРЕВЕ ВЕЧЕРЕ ЕВРОПСКИХ НАРОДА

Ко-шту-ни-ца је за про-ал-бан-ски део аме-рич-ког еста-бли-шмен-та не-по-де-сан пре-го-ва-рач и због то-га што, за раз-ли-ку од Ми-ло-ше-ви-ћа, ни-је све скон-цен-три-сао у сво-јим ру-ка-ма, што би про-тив-ни-ци-ма омо-гу-ћи-ло да се уда-ром у јед-ну тач-ку, „об-ра-дом јед-не лич-но-сти", по-стиг-не све. Ни-је мо-гу-ће за-ми-сли-ти си-ту-а-ци-ју у ко-јој на Ко-шту-ни-чи-ним ма-па-ма по-сто-је „ко-ри-до-ри ви-ски-ја", као што је код Ми-ло-ше-ви-ћа онај из-ме-ђу Са-ра-је-ва и Го-ра-жда. Ко-шту-ни-ца има пре-ци-зну и прин-ци-пи-јел-ну плат-фор-му, оба-ве-зу-ју-ћу Ре-зо-лу-ци-ју Скуп-шти-не, ре-пре-зен-та-ти-ван пре-го-ва-рач-ки тим, кон-сен-зус свих ре-ле-вант-них по-ли-тич-ких и дру-штве-них фак-то-ра (мо-жда ми-ни-ма-лан, али до-во-љан и ја-сан).

Це-ла ова по-став-ка, раз-у-ме се, са-ма по се-би не-ће ни-шта ре-ши-ти. Они ко-ји су на-мер-ни да пре-кр-ше ме-ђу-на-род-но пра-во, ре-зо-лу-ци-ју Са-ве-та без-бед-но-сти УН, да ин-ста-ли-ра-ју но-ве опа-сне пре-се-да-не – не-ће од то-га од-у-ста-ти због Ко-шту-ни-це или би-ло ко-га у Евро-пи. Осим ако но-вим ра-чу-ни-ца-ма бу-ду приморани да то учи-не. За срп-ску стра-ну је мо-жда пре-ка-сно да се ба-ви тим ту-ђим

ра-чу-ни-ца-ма. Вре-ме је да нај-зад оно што је до нас ура-ди-мо на нај-бо-љи мо-гу-ћи на-чин.

Ана-ли-ти-ча-ри ко-ји озбиљ-но, без еуфо-ри-је, са-да из-го-ва-ра-ју пре-суд-но ва-жне јед-но-став-не ре-че-ни-це, би-стре и окре-плју-ју-ће, чи-не до-бро мо-жда и ви-ше не-го што су са-ми све-сни. Та-ко, Игор Ива-но-вић у тек-сту „Јед-но Ко-со-во за два ‚вер-са-ћеа'" (www.nspm.org.yu) ве-ли:

„Под пла-штом ме-ло-ди-је о ‚ре-ал-ној по-ли-ти-ци' ко-ја се ба-зи-ра на ‚функ-ци-о-нал-ној др-жа-ви Ср-би-ји са је-ди-ним при-о-ри-те-том убр-за-ног ула-ска у Евро-пу', скри-ва се мрач-на на-ме-ра као у при-чи о ча-роб-ном фру-ла-шу из Хе-мли-на, чи-ји је циљ рас-пар-ча-ва-ње јед-не де-мо-крат-ске др-жа-ве. Ср-би-ја не-ма ни је-дан је-ди-ни раз-лог да се хи-сте-рич-но и бр-зо-пле-то од-рек-не те-ри-то-ри-ја. Уко-ли-ко то чи-ни на на-чин ка-кав је при-ме-рен др-жа-ва-ма уну-тар ЕУ и уко-ли-ко по-ка-же стр-пље-ње и му-дрост, ини-ци-ја-ти-ва по-ла-ко, као у не-кој по-зи-ци-о-ној ша-хов-ској пар-ти-ји, пре-ла-зи на ње-ну стра-ну. Чак и у слу-ча-ју да по-сто-ји тај-ни нај-цр-њи сце-на-рио од стра-не свет-ских моћ-ни-ка и ло-би-ста, ја-сним ста-вом и де-мо-крат-ском про-це-ду-ром, као и на-ци-о-нал-ним кон-сен-зу-сом о стра-те-шким пи-та-њи-ма, мо-же се по-сти-ћи мно-го ви-ше од еуфо-рич-ног при-ста-ја-ња на пр-ву по-ну-ђе-ну шар-га-ре-пу.

На свим кључ-ним исто-риј-ским рас-кр-сни-ца-ма има-ли смо пу-то-ка-зе ко-је су по-ста-вља-ли ви-зи-о-на-ри. Ни-смо их увек на вре-ме сле-ди-ли, али смо им се вра-ћа-ли. Као што је Бо-ра Пе-кић ука-зао да је ла-жна ди-ле-ма: на-ци-ја или де-мо-кра-ти-ја, та-ко је, пре-ко-ди-ра-но на овај тре-ну-так, ла-жна ди-ле-ма: Ко-со-во или Евро-па. Јер, где би да-нас би-ли европ-ски на-ро-ди да ни-су пам-ти-ли њи-хо-ве Ла-за-ре-ве ве-че-ре?" **<**

(Новембар-децембар 2005)

ПА-ТРИ-ЈАР-Х ПА-ВЛЕ ПО-ВО-ДОМ ОТ-ПО-ЧИ-ЊА-ЊА ПРЕ-ГО-ВО-РА О КиМ

Правичност или окупација

Све-ти Ар-хи-је-рej-ски Са-бор Срп-ске Пра-во-слав-не Цр-кве нео-д-ступ-но се мо-ли Го-спо-ду и узда се да се у овом од-суд-ном ча-су, ка-да за-по-чи-њу раз-го-во-ри о ста-ту-су Ко-со-ва и Ме-то-хи-је, нај-од-го-вор-ни-је др-жа-ве све-та и укуп-на ме-ђу-на-род-на за-јед-ни-ца не-ће огре-ши-ти о Бож-је и људ-ске за-ко-не, ни оглу-ши-ти о пра-во и прав-ду на ко-ји-ма по-чи-ва ме-ђу-на-род-ни по-ре-дак. Са-мо та-ко ће прав-да и исти-на над-ја-ча-ти са-мо-во-љу и обес-хра-бри-ти на-си-ље. Са-бор на-по-ми-ње да је у до-са-да-шњој људ-ској исто-ри-ји би-ло про-кле-то све што је оте-то. Ни са-да не би би-ло друк-чи-је.

Уве-ре-ни да ме-ђу-на-род-на за-јед-ни-ца ни по ко-ју це-ну то не-ће до-пу-сти-ти, ду-жни смо пред Бо-гом и пред љу-ди-ма да да-нас ја-сно ка-же-мо и упо-зо-ри-мо: на је-зи-ку прав-де и ме-ђу-на-род-ног пра-ва сва-ка по-ми-сао да се от-ме Ко-со-во и Ме-то-хи-ја зна-чи-ла би да се пред очи-ма це-лог све-та у 21. ве-ку јед-ној де-мо-крат-ској др-жа-ви усред Евро-пе си-лом од-у-зи-ма део те-ри-то-ри-је, ко-ја уз то ва-жи и као ње-на ду-хов-на ко-лев-ка. И ма ко-ли-ко би то би-ло при-кри-ве-но, тај чин оти-ма-ња имао би су-штин-ски ка-рак-тер оку-па-ци-је. Су-ви-шно је по-ми-ња-ти ка-кве би то по-сле-ди-це мо-гло има-ти, не са-мо за Ср-би-ју и Цр-ну Го-ру, не-го и за бу-дућ-ност Евро-пе и све-та. Је-ди-но се до-го-во-ром мо-же до-ћи до ком-про-ми-сног и прa-вич-ног ре-ше-ња. Ми не тра-жи-мо ни-шта дру-го не-го да се пи-та-ње Ко-со-ва и Ме-то-хи-је ре-ши на исти на-чин на ко-ји су и дру-ге европ-ске де-мо-крат-ске др-жа-ве ре-ши-ле слич-на пи-та-ња. Др-жа-ва Ср-би-ја мо-ра при том би-ти спрем-на да обез-бе-ди пра-ву и су-штин-ску ауто-но-ми-ју за Ко-со-во и Ме-то-хи-ју, за све љу-де и на-ро-де ко-ји на ње-му жи-ве.

Обра-ћа-мо се, на кра-ју, ва-ма, вер-ни-ци-ма на-ше све-те Пра-во-слав-не Цр-кве, де-ци

Све-то-га Са-ве и на-шој ду-хов-ној де-ци: бу-ди-те вер-ни, хра-бри и је-дин-стве-ни! Чу-вај-мо сво-ју ду-шу и са-вест! Та-ко ће би-ти са-чу-ва-на и све-та, му-че-нич-ка зе-мља на-ших ча-сних пре-да-ка. <

ВОЈИСЛАВ КОШТУНИЦА У СБ УН

Универзални принципи

Мо-ја зе-мља, Ср-би-ја и Цр-на Го-ра, као ло-ја-лан и ак-ти-ван члан Ује-ди-ње-них на-ци-ја, у мно-гим при-ли-ка-ма је на ре-чи и де-лу до-ка-за-ла сво-ју при-вр-же-ност на-че-ли-ма од ко-јих за-ви-се мир и ста-бил-ност у све-ту. Због то-га и да-нас, ка-да се рас-пра-вља о По-кра-ји-ни Ко-со-во и Ме-то-хи-ја, ми са пу-ним по-ве-ре-њем оче-ку-је-мо од Са-ве-та без-бед-но-сти да сна-гом свог ауто-ри-те-та обез-бе-ди да се ни у слу-ча-ју Ср-би-је и Цр-не Го-ре не од-сту-пи од не-на-ру-ши-вог прин-ци-па по-што-ва-ња су-ве-ре-ни-те-та и те-ри-то-ри-јал-ног ин-те-гри-те-та.

Убе-ђен сам да нам је сви-ма за-јед-нич-ко уве-ре-ње да је не-за-ми-сли-во да се рас-пар-ча-ва јед-на осве-до-че-но де-мо-крат-ска зе-мља и да се, про-тив-но ње-ној во-љи, ме-ња-ју ње-не ме-ђу-на-род-но при-зна-те гра-ни-це. То би без сум-ње био не-за-пам-ћен слу-чај у ме-ђу-на-род-ном пра-ву и прак-си Свет-ске ор-га-ни-за-ци-је, али и опа-сан пре-се-дан са не-са-гле-ди-вим ду-го-роч-ним по-сле-ди-ца-ма по ме-ђу-на-род-ни по-ре-дак у це-ли-ни. Мо-лим вас да има-те у ви-ду да се од-го-вор-ност ко-ја да-нас ле-жи на Са-ве-ту без-бед-но-сти не од-но-си са-мо на суд-би-ну јед-не бал-кан-ске зе-мље, не-го да су у пи-та-њу основ-ни прин-ци-пи на ко-ји-ма, у ин-те-ре-су ми-ра у све-ту, по-чи-ва-ју и де-лу-ју Ује-ди-ње-не на-ци-је.

По-себ-но ми је ста-ло, го-спо-ди-не пред-сед-ни-че, да Са-ве-ту без-бед-но-сти пре-до-чим да је др-жав-на за-јед-ни-ца Ср-би-ја и Цр-на Го-ра у пот-пу-но-сти спрем-на

да пре-у-зме свој део од-го-вор-но-сти у про-це-су успе-шног ре-ша-ва-ња пи-та-ња Ко-со-ва и Ме-то-хи-је, на осно-ва-ма ме-ђу-на-род-ног пра-ва и у скла-ду са де-мо-крат-ским вред-но-сти-ма са-вре-ме-ног све-та. Ми смо, уну-тар тих нај-оп-шти-јих окви-ра, без-ре-зер-вно опре-де-ље-ни за ком-про-ми-сно ре-ше-ње и спрем-ни да По-кра-ји-ни Ко-со-ву и Ме-то-хи-ји као са-став-ном де-лу СЦГ обез-бе-ди-мо су-штин-ску ауто-но-ми-ју. Од пра-вед-ног и успе-шног ре-ше-ња ко-сов-ског про-бле-ма уве-ли-ко ће за-ви-си-ти бу-дућ-ност мо-је зе-мље, ре-ги-о-на, па у од-ре-ђе-ној ме-ри и Евро-пе. За-то ми, са ува-жа-ва-њем и по-ве-ре-њем, из-ла-зи-мо пред овај фо-рум оче-ку-ју-ћи ње-гов пре-су-дан до-при-нос у ду-ху прет-ход-них до-ку-ме-на-та Са-ве-та без-бед-но-сти, а пре све-га са ослон-цем на Ре-зо-лу-ци-ју бр. 1244 од 10. ју-на 1999. го-ди-не. И као што та Ре-зо-лу-ци-ја не-дво-сми-сле-но по-твр-ђу-је су-ве-ре-ни-тет и те-ри-то-ри-јал-ни ин-те-гри-тет Ср-би-је и Цр-не Го-ре, ми смо си-гур-ни да на-ред-не од-лу-ке Са-ве-та без-бед-но-сти не-ће из-не-ве-ри-ти овај на-чел-ни став Ује-ди-ње-них на-ци-ја.

Ме-ни је, го-спо-ди-не пред-сед-ни-че, по-себ-но ста-ло да у овој при-ли-ци на-гла-сим да ће се мо-ја зе-мља, са сво-је стра-не, у про-це-су ко-ји пред-сто-ји у пот-пу-но-сти осла-ња-ти на оп-шта на-че-ла и нор-ме ме-ђу-на-род-ног пра-ва и уни-вер-зал-но при-зна-те вред-но-сти де-мо-крат-ског по-рет-ка. То зна-чи да Ср-би-ја и Цр-на Го-ра с по-уз-да-њем оче-ку-је да ће Са-вет без-бед-но-сти, по-сту-па-ју-ћи у скла-ду са соп-стве-ним прин-ци-пом не-по-вре-ди-во-сти су-ве-ре-ни-те-та и те-ри-то-ри-јал-ног ин-те-гри-те-та де-мо-крат-ских др-жа-ва, оквир и ман-дат раз-го-во-ра о бу-ду-ћем ста-ту-су Ко-со-ва и Ме-то-хи-је де-фи-ни-са-ти као раз-го-вор о ста-ту-су По-кра-ји-не уну-тар ме-ђу-на-род-но при-зна-те др-жа-ве СЦГ. Из-ри-чи-то ука-зу-јем, го-спо-ди-не пред-се-да-ва-ју-ћи, да сви прин-ци-пи за ре-ша-ва-ње пи-та-ња Ко-со-ва и Ме-то-хи-је, ко-је ми да-нас ов-де за-сту-па-мо, без из-у-зет-ка пред-ста-вља-ју прин-ци-пе Ује-ди-ње-них на-ци-ја, за чи-је је спро-во-ђе-ње за-ду-жен Са-вет без-бед-но-сти.

Пр-ви наш став гла-си да би-ло ко-је ре-ше-ње про-бле-ма мо-ра во-ди-ти ра-чу-на о не-по-вре-ди-во-сти су-ве-ре-ни-те-та и те-ри-то-ри-јал-ног ин-те-гри-те-та Ср-би-је и Цр-не Го-ре као ме-ђу-на-род-но при-зна-те др-жа-ве, чла-ни-це Ује-ди-ње-них на-ци-ја и дру-гих ме-ђу-на-род-них ор-га-ни-за-ци-ја.

Сма-трам да је Са-вет без-бед-но-сти, ко-ји је и сам прав-но ве-зан По-ве-љом УН, пра-во ме-сто да се на-гла-си да се ов-де не ра-ди о фа-кул-та-тив-ним оба-ве-за-ма др-жа-ва већ о нор-ма-ма ме-ђу-на-род-ног пра-ва са нај-ви-шим сте-пе-ном оба-ве-зно-сти, то јест о нор-ма-ма *jus cogens*, чи-је је по-што-ва-ње основ-ни услов функ-ци-о-ни-са-ња ме-ђу-на-род-не за-јед-ни-це као це-ли-не, и од ко-јих ни-је мо-гу-ће ни-ка-кво од-сту-па-ње.

Дру-го: у раз-го-во-ри-ма о бу-ду-ћем ста-ту-су мо-ра се во-ди-ти ра-чу-на о чи-ње-ни-ци да је Ср-би-ја и Цр-на Го-ра де-мо-крат-ски ор-га-ни-зо-ва-на др-жа-ва. Као без сум-ње и чла-но-ви овог ви-со-ког те-ла, ми сма-тра-мо не-за-ми-сли-вим да се би-ло ко-јој де-мо-крат-ској зе-мљи на-ме-ћу би-ло ка-ква ре-ше-ња, а нај-ма-ње она ре-ше-ња ко-ја би угро-зи-ла ње-не ме-ђу-на-род-но при-зна-те гра-ни-це. Сва-ки по-ку-шај на-ме-та-ња ре-ше-ња у ви-ду фак-тич-ког ле-га-ли-зо-ва-ња по-де-ле Ср-би-је оти-ма-њем де-ла ње-не те-ри-то-ри-је, пред-ста-вљао би не са-мо прав-но на-си-ље над јед-ном де-мо-крат-ском др-жа-вом, већ и на-си-ље над са-мим ме-ђу-на-род-ним пра-вом.

Тре-ће: на-ша по-ли-тич-ка во-ља и енер-ги-ја мо-ра-ју би-ти, и би-ће, усме-ре-не ка про-на-ла-же-њу кон-крет-не и оствар-љи-ве фор-ме су-штин-ске ауто-но-ми-је за Ко-со-во и Ме-то-хи-ју, при че-му ле-ги-тим-ни ин-те-ре-си ал-бан-ског на-ро-да у тој по-кра-ји-ни оста-ју не-при-ко-сно-ве-ни.

Пре-го-во-ри о бу-ду-ћем ста-ту-су Ко-со-ва и Ме-то-хи-је, го-спо-ди-не пред-сед-ни-че, има-ће нај-ви-ше из-гле-да да се успе-шно за-вр-ше уко-ли-ко се у свом глав-ном де-лу бу-ду од-ви-ја-ли у фор-ми не-по-сред-них раз-го-во-ра пред-став-ни-ка две-ју стра-на. Си-гу-ран сам да ме-ђу на-ма не-ма спо-ра о то-ме да оп-шти циљ раз-го-во-ра тре-ба да бу-де спо-ра-зум-но ре-ше-ње стра-на уче-сни-ца, уз по-што-ва-ње основ-них на-че-ла и нор-ми ме-ђу-на-род-ног пра-ва. Ако је то ствар-ни циљ, он-да на-ши раз-го-во-ри мо-ра-ју би-ти не-по-сред-ни. Уко-ли-ко та-кву фор-му раз-го-во-ра ни-је мо-гу-ће по-сти-ћи од-мах, на са-мом по-чет-ку, ја-сно је да спе-ци-јал-ни иза-сла-ник за ста-ту-сно пи-та-ње мо-ра то-ме мак-си-мал-но да те-жи. До ко-нач-ног ци-ља, по на-шем уве-ре-њу, мо-же се до-ћи са-мо у не-по-сред-ним раз-го-во-ри-ма у при-су-ству спе-ци-јал-ног иза-сла-ни-ка и ње-го-вих са-рад-ни-ка.

И на кра-ју же-лим да ка-жем да је да-нас оп-шта си-ту-а-ци-ја у Ср-би-ји и Цр-ној Го-ри, као и на Ко-со-ву и Ме-то-хи-ји, са-свим раз-ли-чи-та у од-но-су на ону из ју-на 1999. го-ди-не. У Ср-би-ји је ус-по-ста-вље-на де-мо-крат-ска власт, СЦГ је ре-гу-ли-са-ла свој ста-тус у Ује-ди-ње-ним на-ци-ја-ма и не-по-врат-но се укљу-чи-ла у европ-ске ин-те-гра-ци-о-не про-це-се.

Убе-ђен сам да ме-ђу-на-род-на за-јед-ни-ца, оли-че-на у Ује-ди-ње-ним на-ци-ја-ма, ће до-пу-сти-ти да, под при-ти-ском прет-њи на-си-љем, до-ђе до раз-би-ја-ња јед-не де-мо-крат-ске др-жа-ве и на тај на-чин до пот-ко-па-ва-ња нај-ду-бљих осно-ва на ко-ји-ма по-чи-ва ме-ђу-на-род-ни по-ре-дак. Под-ра-зу-ме-ва се, и уве-рен сам да ви то нај-бо-ље раз-у-ме-те, да ни-јед-на де-мо-крат-ска и сло-бод-на др-жа-ва ни-ка-да то не би мо-гла да при-хва-ти. Јер, го-спо-ђе и го-спо-до, о то-ме је да-нас и ов-де за-пра-во

реч.

Го-спо-ди-не пред-сед-ни-че, го-спо-ђе и го-спо-до, зна-ју-ћи да де-ли-мо за-јед-нич-ке прин-ци-пе на ко-ји-ма по-чи-ва ме-ђу-на-род-ни прав-ни по-ре-дак и са-ма ор-га-ни-за-ци-ја УН, из-ра-жа-вам по-ве-ре-ње у пра-вич-но по-сту-па-ње Са-ве-та без-бед-но-сти. Због то-га оче-ку-јем ни-шта ма-ње од еле-мен-тар-не пра-вед-но-сти, и ни-шта ви-ше од са-гла-сно-сти о то-ме да за мо-ју зе-мљу ва-же они исти уни-вер-зал-ни прин-ци-пи ко-ји ва-же за сва-ку од ва-ших зе-ма-ља по-је-ди-нач-но, али и за све де-мо-крат-ске др-жа-ве чла-ни-це свет-ске по-ро-ди-це на-ро-да. **<**

(Новембар-децембар 2005)